

“ಸಂಕಷ್ಟದ ನಡುವೆಯೇ ಅವಕಾಶವೂ ಇರುತ್ತದೆ.” ಎಂದು ಒಮ್ಮೆ ಆಲ್ಬರ್ಟ್ ಐನ್‌ಸ್ಟೀನ್ ಹೇಳಿದ್ದರು. ಕೋವಿಡ್-19 ತಂದೊಡ್ಡಿದ ಸವಾಲುಗಳೆಲ್ಲ ಬೋಧನೆ-ಕಲಿಕೆ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಒಂದಾಗಿದ್ದರೂ, ಈ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಪಿಡುಗಿನಿಂದ ಉಂಟಾದ ಸಂಕಷ್ಟವನ್ನು ಎದುರಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪರ್ಯಾಯ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕೋವಿಡ್ -19ನ ಪರಿಣಾಮ ಮತ್ತು ಪ್ರಭಾವ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ತಕ್ಷಣವೇ ಶಾಲೆಗಳು ಮುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟವು. ಕೆಲ ಸಮಯದವರೆಗೆ ಬೋಧನೆ ಮತ್ತು ಕಲಿಕೆ ಎರಡೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿಂತುಹೋದವು. ಶಿಕ್ಷಕರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ-ನಿರ್ಮಾಣವು ಹೊಸ ತಿರುವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿತು. ಅದು ಭೌತಿಕ ಮುಖಾಮುಖಿ ಸಂಪರ್ಕದ ರೀತಿಯಿಂದ ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮಾದರಿಗೆ ಬದಲಾಯಿತು. ಸರ್ಕಾರಿ ಶಾಲೆಗಳು ವಿಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಬೋಧನೆ, ಊಹಾತ್ಮಕ ಕಲಿಕೆಯ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ಮತ್ತು ಅಂತರ್ಜಾಲ ಮೂಲಕ ಬೋಧನೆ-ಕಲಿಕೆ ಮುಂತಾದವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡವು.

ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕೈಗೊಂಡ ಶಿಕ್ಷಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ-ನಿರ್ಮಾಣ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಅನುಭವವನ್ನು ನಾನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ, ಭೌತಿಕವಾಗಿ ಉಪಸ್ಥಿತರಿಂದ ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ಇದರಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಖಚಿತತೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ದೂರಸಂಪರ್ಕದ ಮೂಲಕ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು ನಮಗಿಲ್ಲರಿಗೂ ಹೊಸ ಬಗೆಯ ಹಾಗು ವಿಭಿನ್ನ ರೀತಿಯ ವಿಧಾನವಾಗಿತ್ತು. ಮೊದಮೊದಲಿಗೆ, ನಮಗೆ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಇದು ಕಷ್ಟವೆನಿಸತೊಡಗಿತು. ಆದರೆ, ನಿಧಾನವಾಗಿ ಇದು ಕಾರ್ಯ-ಸಾಧುವಾದದ್ದು, ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬಳಸುವುದು ಕಷ್ಟವೇನಲ್ಲ, ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಸುಲಭ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದದ್ದು ಎನ್ನುವುದು ಅರಿವಾಗತೊಡಗಿತು!

ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹಲವರು ಶಿಕ್ಷಕರೊಡನೆ, ಮುಖ್ಯೋಪಾಧ್ಯಾಯರು ಹಾಗು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೊಡನೆ ಸಂಪರ್ಕದಲ್ಲರಲು, ಅವರನ್ನು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಲು ವಿವಿಧ ಮಾರ್ಗ-ಗಳನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಕೆಲವಷ್ಟು ಅನುಭವಗಳು ಅದಾಗಲೇ ನಮ್ಮೊಂದಿಗಿವೆ. ನಾವು ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ತಲುಪಬಹುದು, ವ್ಯಾಪಕ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಮೊದಲಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಪದೇಪದೇ ಒಳಗೊಳ್ಳಬಹುದು ಎಂಬುದು ನಮಗೀಗ ಮನವರಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೂ ಕೂಡ ತಮ್ಮ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹಾಗು ಪಿಡುಗು ಕುಟ್ಟುಹಾಕಿದ ವಿಪರೀತ ಒತ್ತಡದ ನಿವಾರಣೆಗೂ ಅಂತರ್ಜಾಲ ವಿಧಾನವು ಅದ್ಭುತವಾದುದೆಂದು ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ.

ಶಿಕ್ಷಕರ ಸ್ವಂದನೆ ಮತ್ತು ಇಚ್ಛೆಗಳನ್ನು ಅರಿತು ಅವರೊಡನೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಯಾವ ವಿಧಾನವನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಎನ್ನುವುದರ ಕುರಿತಾಗಿ ನಾವು ಚರ್ಚೆ ನಡೆಸಿದೆವು. ನಂತರ, ಈ ಮೊದಲು ನಾವು

ಯಾವ ಶಿಕ್ಷಕರೊಡನೆ ನೇರವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದೇವೋ ಅದೇ ಶಿಕ್ಷಕರ ಗುಂಪಿನೊಡನೆ ಕಾರ್ಯವನ್ನಾರಂಭಿಸಿದೆವು. ಅವರ ಕುರಿತು, ಅವರ ಅಗತ್ಯಗಳ ಕುರಿತು ಅದಾಗಲೇ ತಿಳಿದಿದ್ದ ಕಾರಣ ಅವರ ಆಸಕ್ತಿ, ಧೋರಣೆ, ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ ಹಾಗು ಅವರು ಪಾಠ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಗುಣವಾಗಿ ಆಯಾ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬರುವಂತೆ ಯೋಜನೆಯೊಂದನ್ನು ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಿದೆವು.

ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಸಿದ್ಧತೆ

‘ಸಿದ್ಧತೆಯೇ ಯಶಸ್ಸಿನ ಕೀಲಕೈ, ಉಳಿದುದೆಲ್ಲವೂ ನಂತರದ ಸಂಗತಿಗಳು.’ ಎಂದಿದ್ದಾನೆ ಅಲೆಕ್ಸಾಂಡರ್ ಗ್ರಹಾಂ ಬೆಲ್. ಒಮ್ಮೆ ಜನರ ಗುಂಪನ್ನು, ಅವರ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ನಾವು ಗುರುತಿಸಿದ ಮೇಲೆ, ಶಿಕ್ಷಕರ ಪ್ರಸ್ತುತ ಮಟ್ಟ ಹಾಗು ವಸ್ತುವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗಿರುವ ಜ್ಞಾನ, ಬೋಧನೆ-ಕಲಿಕೆ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಅರಿವು, ಬೋಧನಾ ಆಚರಣೆ-ಅಭ್ಯಾಸ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಅವರು ಯಾವ ಮಟ್ಟವನ್ನು ತಲುಪಬೇಕು ಎಂದು ನಾವು ಆಶಿಸುತ್ತೇವೆಯೋ ಆ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಅವರ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಬೇಕಿತ್ತು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಕಲಿಕೆಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ತಾವೇ ಹೊರುವಂತಾಗಲು ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಅವರ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವ ದಿನೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಯೋಜನೆಗಳೇನು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ನಾವು ಅವರನ್ನು ಹಾಗೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡೆವು. ನಮ್ಮ ಧೈಯೋದ್ದೇಶಗಳೇನು, ಎಷ್ಟು ಬಾರಿ ಹೇಗೆ ಯಾವ ವಿಧಾನದ ಮೂಲಕ ಅವರನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸುತ್ತೇವೆ ಎನ್ನುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಕೂಡ ಮಾತನಾಡಿದೆವು. ಪರಿಕಲ್ಪನಾ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುವಂತೆ ಅದನ್ನು ಗುಂಪಿನೊಂದಿಗೆ ಹಂಚಿಕೊಂಡೆವು. ನಮ್ಮಿಂದ ಚಿಟ್ಟುಹೋಗಿರಬಹುದಾದ ಯಾವುದೇ ಕ್ಷೇತ್ರವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಇದು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಶ್ರೀಮಂತಗೊಳಿಸಿತು.

ನಮ್ಮ ಉಪಕರಣಗಳ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ (Tool kit) ಮೂರ್ತರೂಪದ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಮತ್ತು ಅನುಭವಗಳು ಇರಬೇಕಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ, ಓದಿ, ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಪಡೆದು, ಸಂಘಟನೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬಹುದಾದವರನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸಿದೆವು. ಅವರ ಅನುಭವಗಳಿಂದ ನಮಗೆ ಲಾಭವಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿತ್ತು. ಇದರಿಂದಾಗಿ, ಗೋಷ್ಠಿಗಳ ವಸ್ತುವಿಷಯ ಮತ್ತು ವಿನ್ಯಾಸಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಸಾಕಷ್ಟು ತಯಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ನಮಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು.

ದೂರ ಮಾಧ್ಯಮದ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಪಾಠ-ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಸುಗಮಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಮ್ಮನ್ನೇ ನಾವು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿ-

ಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಒಂದೆಡೆ ನಾವು ಕಣ್ಣೆದುರು ಉಪಸ್ಥಿತರಿದ್ದ ಶಿಕ್ಷಕರೊಡನೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಅದೇ ವೇಳೆಗೆ, ನಾವು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಎಂದೂ ನೋಡಿಯೇ ಇರದೆ ಶಿಕ್ಷಕರೊಡನೆ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದೆವು. ನಮಗೆ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಅಥವಾ ಅವರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮಾಧ್ಯಮದ (Virtually) ಮೂಲಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೊಡನೆ ಸಂವಹನ ನಡೆಸಲು ಅಗಾಧ ಪ್ರಮಾಣದ ಜನ ಕೌಶಲಗಳು (People skills) ಬೇಕಾಗುತ್ತವೆ. ಗೋಷ್ಠಿಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಮಾತನಾಡಬೇಕು, ಯಾವಾಗ ಮಧ್ಯ-ಪ್ರವೇಶಿಸಬೇಕು, ಒಟ್ಟಾರೆ ಗೋಷ್ಠಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕು, ಯಾರೊಬ್ಬರಿಗೂ ತಮ್ಮನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟರು ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಬರದ ಹಾಗೆ ಎಲ್ಲ ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನೂ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ನಮ್ಮ ಧ್ವನಿಯ ಏರಿಳಿತಗಳನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಹೇಗೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ನಾವು ನಮ್ಮ ಸಂವಹನ ಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನು ಹರಿತಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಿತ್ತು.

ಅಂತರ್ಜಾಲ ಗೋಷ್ಠಿಗಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸುವುದು

ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮಾಧ್ಯಮದ ಬಳಕೆ

ಮೊದಲಿಗೆ ನಾವು ದೂರಸಂಪರ್ಕ ಸಭೆ (ಟೆಲಿಕಾನ್ಫರೆನ್ಸಿಂಗ್) ಮತ್ತು ಗೋಷ್ಠಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಅನುವಾಗುವಂತೆ ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು MS Teams ನಂತಹ ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮಾಧ್ಯಮದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಬೇಕಿತ್ತು. ನಾವು ಅವರೊಂದಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಮಾತುಕತೆ ನಡೆಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿದೆವು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ದೂರಸಂಪರ್ಕ ಸಭೆ, ಗೋಷ್ಠಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದೂರವಾಣಿ ಕರೆಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕಾದಲ್ಲಿ Mute, unmute, not to go on hold ಮುಂತಾದ ಆಡಿಯೋ ಬಟನ್‌ಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದು ಹೇಗೆ ಎನ್ನುವುದು. ಗೋಷ್ಠಿಯಿಂದ ಹೇಗೆ ಹೊರಬರಬೇಕು, ದೂರವಾಣಿ ಕರೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದೆವು. MS Teams ಸಭೆಯೊಂದನ್ನು ಸೇರುವ ಹಂತಹಂತವಾದ ಕ್ರಮ ಹಾಗೂ ಅದರ ಇನ್ನಿತರ ಉಪಯುಕ್ತತೆಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ವಿವರಗಳ ಚಿತ್ರ ತೆಗೆದು ಅವುಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರೊಂದಿಗೆ ಹಂಚಿಕೊಂಡೆವು.

ಓದಿನ ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವುದು

ಶಿಕ್ಷಕರು ಸಿದ್ಧರಾಗಿ ಬರಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಚರ್ಚೆಗೆ ಎರಡು-ಮೂರು ದಿನ ಮೊದಲೇ ನಾವು ಓದಿನ ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ವಾಟ್ಸಾಪ್ ಮತ್ತು ಇ-ಮೇಲ್ ಮೂಲಕ ಹಂಚಿಕೊಂಡೆವು. ಈ ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ಪಿಡಿಎಫ್ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಉತ್ತಮ ಎಂಬುದು ನಮಗೆ ಕಂಡುಬಂದಿತು. ಏಕೆಂದರೆ, ಅವುಗಳನ್ನು ದೂರವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ತೆರೆಯುವುದು ಸುಲಭ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಶಿಕ್ಷಕರು ಓದಲು ಮೊಬೈಲ್ ಫೋನ್‌ಗಳನ್ನೇ ಬಳಸುತ್ತಾರಾದ್ದರಿಂದ ಓದಿನ ಸಾಮಗ್ರಿಯು ತುಂಬಾ ದೊಡ್ಡದಾಗಿರದಂತೆ ನಾವು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಿತ್ತು.

ವಸ್ತುವಿಷಯ

ವಿಷಯವನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಎರಡು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿದ್ದವು:

ನಾನು ತರಗತಿ ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿನ ಬೋಧನೆ ಮತ್ತು ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಉತ್ತಮಗೊಳಿಸಬಲ್ಲೆ?

ಇದನ್ನು ಸಾಕಾರಗೊಳಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಸೂಕ್ತವಾದ ವಿಷಯಗಳಾವುವು?

ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ವಿಷಯದೊಡನೆ ಸಂಬಂಧ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸುಲಭವಾಗುವಂತೆ ನಾವು ಮೊದಲು ಸರಳವಾದ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡೆವು. ಗುಂಪಿನ ಸ್ಪಂದನೆ, ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ, ಆಸಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನಾಧರಿಸಿ ಮೇಲಿನ ಹಂತಕ್ಕೆ ಹೋದವು. ಶಿಕ್ಷಕರೊಂದಿಗಿನ ನಮ್ಮ ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾವು ವಿವಿಧ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಕನ್ನಡ, ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಮತ್ತು ಗಣಿತದ ಕೈಪಿಡಿ-ಗಳಂತಹ ಕೆಲವು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡೆವು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಲರ್ನಿಂಗ್ ಕರ್ವ್‌ನಲ್ಲಿನ ಲೇಖನಗಳನ್ನು, ಅರವಿಂದ ಗುಪ್ತಾ, ಬಳಗ, ಎಪಿಯುದ ಕಿರುಪುಸ್ತಕಗಳು, 'ಬಯಲು'ಗಳನ್ನು ಪರಾಮರ್ಶಿಸಿದೆವು. ಇತರ ಮೂಲಗಳೆಂದರೆ, ಜೈಲ್ಡ್ ಲಾಂಗ್ವೇಜ್ ಎಂಡ್ ಟೀಚರ್, ತೊ ತೊ ಚಾನ್, ದಿವಸ್ವಪ್ನ, ಕಮಲಾ ಮುಕುಂದ ಅವರ ವಾಟ್ ಡಿಡ್ ಯು ಆಸ್ಟ್ ಇನ್ ಕ್ಲಾಸ್ ಟುಡೇ?, ಬ್ರಯಂಟ್ ಮತ್ತು ನ್ಯೂನ್ಸ್ ಅವರ ಚಿಲ್ಡ್ರನ್ ಡುಯಿಂಗ್ ಮ್ಯಾಥಮೇಟಿಕ್ಸ್-ನಂತಹ ಪುಸ್ತಕಗಳು. ಗಣಿತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಇಂದಿರಾ ಗಾಂಧಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮುಕ್ತ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವು (IGNOU) ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು, ಗುರು ಚೇತನದ ಲೇಖನಗಳು, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ಚೌಕಟ್ಟಿನ (NCF) ಪೊಸಿಶನ್ ಪೇಪರ್ಸ್, ಎನ್‌ಸಿಇಆರ್‌ಟಿ ಮತ್ತು ಡಿಎಸ್‌ಇಆರ್‌ಟಿಯ ಕಲಿಕಾ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಇವು ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹಾಗೂ ಅವರ ಸ್ವಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಸುಗಮಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅಮೂಲ್ಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲವನ್ನೊದಗಿಸಿದ ಕೆಲವು ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶದ ವಿಶಾಲ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಲು ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ASER ಮತ್ತು NAS ವರದಿಗಳನ್ನೂ ನಮ್ಮ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು.

ಗೋಷ್ಠಿಯೊಂದನ್ನು ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸುವುದು

ಶಿಕ್ಷಕರ ಬಲವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದು

ಇದು ಅತ್ಯಂತ ಅಗತ್ಯವಾದುದಾಗಿತ್ತು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ನಿಗದಿಪಡಿಸಲಾದ ಶಿಕ್ಷಕರ ತಂಡವೊಂದರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಶಿಕ್ಷಕರು ತರಗತಿ ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿನ ಅಭ್ಯಾಸ-ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಬೋಧನಾ ಪರಿಕರಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು-ಕೊಳ್ಳೋಣ. ಅವರು ತಮ್ಮದೇ ಅನುಭವಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಇತರರಿಗೆ ಈ ಪರಿಕರಗಳ ಮತ್ತು ಅಭ್ಯಾಸ-ಆಚರಣೆಗಳ ಮಹತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವುದರಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಬಲ್ಲರು. ಅವರು ತಂಡದಲ್ಲಿರುವ ಇತರರು ಈ ಅಭ್ಯಾಸ-ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಕೂಡ ಪ್ರಭಾವಿಸಬಲ್ಲರು.

ಗೋಷ್ಠಿಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು

ಪಾಠದ ಯೋಜನೆಗಳಿಂದ ಆರಂಭಿಸಿ, ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದ ಕಲಿಕೆಯ ಫಲಿತಾಂಶವೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಅಂತರ್ಜಾಲ ಗೋಷ್ಠಿಗಳನ್ನು ಯೋಜಿಸಬೇಕಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಸಾಧಿಸಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ದೊಡ್ಡದೊಡ್ಡ

ಧ್ಯೇಯೋದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಚಿಕ್ಕಚಿಕ್ಕ ಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಭಜಿಸಬೇಕಿತ್ತು. ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಕಾರ್ಯಪತ್ರಿಕೆ (Worksheets), ಕಾರ್ಯ-ಯೋಜನೆಗಳ (Assignments) ಮೂಲಕ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ಪ್ರತಿಹಂತದಲ್ಲೂ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಿದವು ಹಾಗೂ ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಬೋಧನಾ ವಿಧಾನವನ್ನು ಪರಿವರ್ತಿಸಿಕೊಂಡವು. ತಂಡದಲ್ಲಿನ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಶಿಕ್ಷಕರೂ ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದ ನಿಶ್ಚಿತ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡಿದವು.

ನಮ್ಮ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ ಕೆಲ ಸಲಹೆಗಳು

ಹಿಂದಿನ ಗೋಷ್ಠಿಗಳ ಸಾರಾಂಶದೊಂದಿಗೆ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತಿದ್ದ ನಮ್ಮ ಗೋಷ್ಠಿಗಳು ಚರ್ಚಿತ ವಿಷಯಗಳ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಸಾರಸಂಗ್ರಹದೊಡನೆ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಯಾವುದೇ ಶಿಕ್ಷಕರು ಈ ನಡುವೆ ಏನನ್ನೇ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಅವರಿಗೆ ಬೋಧನೆಯ ಓಳವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಲು ಇದು ನೆರವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಬದಲಾವಣೆಗಾಗಿ, ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಯೊಬ್ಬರನ್ನು ಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವಂತೆ ಅಥವಾ ಸುಗಮಕಾರರಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವಂತೆ ಆಹ್ವಾನಿಸುವುದು ಉಪಯುಕ್ತವೆಂದು ನಮಗೆ ಕಂಡುಬಂದಿತು. ಹೊಸ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಡನೆ ಸಂವಹನ ನಡೆಸುವುದು ಮತ್ತು ಕಲಿಯುವುದರಿಂದ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೂ ಪ್ರಯೋಜನವಾಯಿತು. ಒಪ್ಪಿತ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಗೋಷ್ಠಿಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲು ನಮಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗದೇ ಹೋದಾಗ ನಾವು ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಮುಂಚಿತವಾಗಿಯೇ ತಿಳಿಸಿ ಅವರ ಕಾರ್ಯವಿಕೆಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಗುಂಪು ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಮತ್ತು ಭಾಗವಹಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವೆ ಬಂಧವೊಂದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹೊಮ್ಮಲು ಇವು ನಿಜಕ್ಕೂ ಸಹಕಾರಿಯಾದವು.

ಗೋಷ್ಠಿಯ ನಂತರದಲ್ಲ ನಾವು ಸಭೆಯ ನಡವಳಿಗಳನ್ನು ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಭಾಗವಹಿಸುವವರ ಜೊತೆ ಹಂಚಿಕೊಂಡೆವು. ಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಜರಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದ ಶಿಕ್ಷಕರೊಬ್ಬರನ್ನು ಚರ್ಚೆಯ ನಂತರದಲ್ಲ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ, ಅವರಿಗೆ ಆ ಕುರಿತು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದೆವು. ಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳಲು ಏನಾದರೂ ತೊಂದರೆಯಾಯಿತೇ ಎಂದು ಕೇಳಿ, ಮುಂದಿನ ಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು. ಅವರ ಉಪಸ್ಥಿತಿಯು ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಶ್ರೀಮಂತಗೊಳಿಸಬಹುದಿತ್ತು ಎಂಬುದರ ಕುರಿತಾಗಿಯೂ ಶಿಕ್ಷಕರೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಿದೆವು. ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ, ಅವರ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯು ಹೇಗೆ ಚರ್ಚೆಯ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿತು ಎಂಬುದಾಗಿ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದೆವು. ನಮ್ಮ ಚರ್ಚೆಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಲು ನಮ್ಮನ್ನೇ ನಾವು ವಿವಿಧ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಾಮರ್ಶಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆವು.

ಈ ತನಕದ ನಮ್ಮ ಕಲಕೆ

- ವಿಧಾನವು ಬಳಕೆದಾರನೇಕಿಯಾಗಿದ್ದರೆ, ಶಿಕ್ಷಕರು ಹೊಸ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.
- ಸ್ಪಷ್ಟ, ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಯೋಜನೆ, ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳ ನಿರಂತರತೆ, ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ತರಗತಿ ಕೊಠಡಿಗೆ ಜೋಡಿಸುವುದು, ಅದಾಗಲೇ ತಿಳಿದಿರುವ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳಿಗೆ ಹೊಸ ಆಯಾಮವನ್ನು

ತರುವುದು ಮೊದಲಾದವು ಶಿಕ್ಷಕರು ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ -ಕೊಂಡಿರುವಂತೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ.

- ಶಿಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ ತಾವು ಇದಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರೆಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕುವುದು ಅವರ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿಡಲು ಅತಿ ಅಣಿತ್ಯ.
- ಅಂತರ್ಜಾಲ ವೇದಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಯಂಕಿತ, ಆಕರ್ಷಕ ತಾಣವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ. ಆದರೆ ಅದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲು ಭಾಗವಹಿಸುವವರಿಗೆ ಮಾಧ್ಯಮದ ಬಲ ಮತ್ತು ಮಿತಿಗಳ ಅರಿವು ಇರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ನಮ್ಮ ಅವಲೋಕನ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರು ಹಾಗೂ ತಂಡದ ಸದಸ್ಯರ ಜೊತೆ ನಾವು ನಡೆಸಿದ ಚರ್ಚೆಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ನಾವು ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸಗಳ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಅಂದಾಜಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಶಿಕ್ಷಕರೂ ಕೂಡ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಹಂತದ ತರಗತಿಗಳಿಗಾಗಿ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಬೋಧನಾ ಅಭ್ಯಾಸ-ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮತ್ತು ತರಗತಿಗಳಿಗೆ ಚಟುವಟಿಕೆ, ಆಟ ಮತ್ತು ಬೋಧನೆಗೆ ನೆರವಾಗುವ ಪೂರಕ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ವಿನ್ಯಾಸ-ಗೊಳಿಸಲು ಸಮರ್ಥರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಕಲಿತಿದ್ದೆಲ್ಲವನ್ನು ಲೇಖನಗಳ ಮೂಲಕ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಲು, ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಹಾಗೂ ವಿವಿಧ ಹಂತದ ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ವ್ಯವಹರಿಸಲು ಅಗತ್ಯವಾದ ವಿವಿಧ ಮಟ್ಟದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಲು ಮತ್ತು ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಲು ಅವರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ.

ನಡೆಯಬೇಕಾದ ದಾರಿ

ಶಾಲೆಗಳು ಪುನರಾರಂಭವಾಗಿದ್ದೇ ನಾವು ಈ ಶಿಕ್ಷಕರ ತರಗತಿ ಕೊಠಡಿಗಳಿಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿ, ಅವರ ಅಭ್ಯಾಸ-ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಏನು ಬದಲಾವಣೆಗಳಾಗಿವೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅವರ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಅರಿತು, ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ತಂಡಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿ, ಅವರನ್ನು ಮುಂದೆ ಹೇಗೆ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆನ್ನುವ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸುತ್ತೇವೆ. ಇನ್ನೂ ದೊಡ್ಡ ಗುಂಪುಗಳನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಸಂಪರ್ಕ ವಿಧಾನದಲ್ಲ (ಆಫ್‌ಲೈನ್) ತಲುಪಲು ಈ ಶಿಕ್ಷಕರ ನೆರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಒಮ್ಮೆ ಶಾಲೆಗಳು ತೆರೆದ ಮೇಲೆ ಈ ಶಿಕ್ಷಕರು ತರುವ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಇತರರನ್ನು ಪ್ರಭಾವಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಅನುಭವದಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮುವ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಅಭ್ಯಾಸ-ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವ ಹಾಗೆ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸುತ್ತೇವೆ.

ವಿವಿಧ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿರುವ ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ತಲುಪಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದರಿಂದ ಸ್ವಯಂಪ್ರೇರಿತ ಶಿಕ್ಷಕರ ವೇದಿಕೆಗಳಂತಹ ಅಂತರ್ಜಾಲ ಉಪಕ್ರಮಗಳನ್ನು ನಾವು ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತೇವೆ. ಪರಸ್ಪರ ಸಂಪರ್ಕದ (ಆಫ್‌ಲೈನ್) ಮೂಲಕ ಇದನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದು ಕಷ್ಟ. ಒಂದು ತಂಡವಾಗಿ, ಶಿಕ್ಷಕರೊಡನೆ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತಹ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಶೋಧಿಸಲು ನಮಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು ಎನ್ನುವುದು ಸಂತಸದ ಸಂಗತಿ. ಇದು ನಮಗೆ ಹಾಗೂ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಈ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟಿನ ಸಮಯದಲ್ಲ ಕೆಲವು ಮರೆಯಲಾರದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ನೀಡಿತು. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿತು.

ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಅನ್ವೇಷಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ದೂರದೂರದ ಊರುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಶಿಕ್ಷಕರೊಡನೆ ನಾವು ತಡೆರಹಿತವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು ಹಾಗೂ ಇವು ಸುಲಭವಾಗಿದ್ದು, ಈ ವೇದಿಕೆಗಳನ್ನು ಸ್ವ-ಕಲಿಕೆಗಾಗಿಯೇ ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನೂ ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಮೊದಲು ಯಾವುದೇ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿಲ್ಲದವರೂ ಕೂಡ ಇವುಗಳನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಬಳಸಲು ಕಲಿಯಬಲ್ಲರು. ನಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಕರಲ್ಲ ಅನೇಕರು ಎಮ್‌ಎಸ್ ಟೀಮ್, ದೂರಸಂಪರ್ಕ ಸಭೆ

(ಟಿಆ ಕಾನ್ಸರ್ಟೆನ್ಸಿಂಗ್), ಝೂಮ್, ಗೂಗಲ್ ಹ್ಯಾಂಗ್‌ಔಟ್ಸ್ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ತುಂಬಾ ಸರಾಗವಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ವಾಟ್ಸಾಪ್ ಮತ್ತು ಇ-ಮೇಲ್‌ಗಳ ಮೂಲಕ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಇನ್ನಿತರ ಓದಿನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಅನುಭವದ ಪ್ರಕಾರ, ಶಿಕ್ಷಕರು ಯಾವುದೇ ವರ್ಚುವಲ್ ಕಲಿಕಾ ವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು-ಮೂರು ಗೋಷ್ಠಿಗಳು ಕಳೆದ ನಂತರ ತುಂಬಾ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮತ್ತು ಸರಾಗವಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಜೀಜಿ ರಝಾ ಖಾನಮ್ ಅವರು ಅಜೀಂ ಪ್ರೇಮ್‌ಜಿ ಫೌಂಡೇಷನ್‌ನಲ್ಲಿ ಕಳೆದ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಪದವಿ ಪಡೆದಿದ್ದು ಭೌತಶಾಸ್ತ್ರ ಅವರ ಪರಿಣತಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೊಪ್ಪಳದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಗಣಿತ ತಂಡದ ಭಾಗವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವರನ್ನು raza.khanam@azimpremjifoundation.org ಮೂಲಕ ಸಂಪರ್ಕಿಸಬಹುದು.

ಅನುವಾದ: ಸಹನಾ ಹೆಗಡೆ | ಪರಿಶೀಲನೆ: ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಮಂಡೇಕೋಲು